

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย โดยใช้
ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology)
ซึ่งเป็น การผสมวิธีคิดและระเบียบวิธีเชิงปริมาณและคุณภาพ ใช้การสังเกตกิจกรรม
การร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะ ๆ จากผู้วิจัย ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ให้
ข้อมูลสำคัญรวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้กำหนดนโยบาย (เนาวรัตน์ พลายน้อย และ
ศุภวัลย์ พลายน้อย. 2549 : 3) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองปลิง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา
2552 จำนวน 9 คน กรอบเนื้อหา ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะสาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์
ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปี
การศึกษา 2552 สถานที่วิจัย โรงเรียนบ้านหนองปลิง อำเภอเมืองมหาสารคาม สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัย นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับ
ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านหนองปลิง ทำให้ทราบระดับความต้องการและ
นาฏศิลป์พื้นบ้านที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 ความต้องการของนักเรียน

1.2 ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน

1.3 ความต้องการของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 ความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5 การเลือกศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย โดยใช้

ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2.1 การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา

2.2 การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ระดับความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในโรงเรียน การสำรวจระดับความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความต้องการแนวทาง และเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ

รายละเอียด	นักเรียน		ผู้ปกครอง		ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น		คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ								
ชาย	5	55.56	1	11.11	2	33.33	7	77.78
หญิง	4	44.44	8	88.89	4	66.67	2	22.22
อายุ								
10-20 ปี	9	100	-	-	-	-	-	-
21-30 ปี	-	-	-	-	-	-	-	-
31-40 ปี	-	-	4	44.44	-	-	-	-
41-50 ปี	-	-	4	44.44	2	33.33	4	44.44
51-60 ปี	-	-	1	11.11	4	66.67	3	33.33
61 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	2	22.22

จากตารางที่ 6 พบว่า ร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ ตามเพศ ได้ดังนี้ เพศชาย นักเรียนจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ผู้ปกครองจำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 11.11 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 เพศหญิง นักเรียนจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ผู้ปกครองจำนวน 8 คนคิดเป็น ร้อยละ 88.89

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 คณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 แยกตามอายุได้ดังนี้ นักเรียนอายุ 10-20
 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้ปกครองอายุ 31-40 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อย
 ละ 44.44 อายุ 41-50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 อายุ 51-60 ปี จำนวน 1
 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น อายุ 41-50 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ
 33.33 อายุ 51-60 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
 พื้นฐาน อายุ 41-50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของจำนวนทั้งหมด อายุ 51-
 60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ
 11.11

ตารางที่ 7 ร้อยละของระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสำรวจ

รายละเอียด	นักเรียน		ผู้ปกครอง		ครูภูมิปัญญา ท้องถิ่น		คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้น พื้นฐาน	
	ความถี่	ร้อย ละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา								
ประถมศึกษา	9	100	7	77.78	4	66.68	4	44.44
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	1	11.11	1	16.66	1	11.11
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	-	-	1	11.11	1	16.66	2	22.22
อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	-	-	-	-	-	-	-	-
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	2	22.22
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 7 พบว่า ร้อยละของระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสำรวจ แยกได้ดังนี้
 นักเรียนมีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 100
 ผู้ปกครองระดับประถมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ระดับมัธยมศึกษา
 ตอนต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน

คิดเป็นร้อยละ 11.11 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.68 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.68 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ความต้องการของนักเรียน ความต้องการในการนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจความต้องการให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายตอบแบบสำรวจ ซึ่งนักเรียนได้ตอบแบบสำรวจแล้ว นำผลการสำรวจมาวิเคราะห์ผลปรากฏตาม ตารางที่ 8

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 8 ผลการสำรวจความต้องการของนักเรียน การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้านสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ของนักเรียน

ประเด็นความต้องการ	กลุ่มที่ 1				สรุป		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	
1. มีส่วนร่วมในการเลือก การแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน	5	0.28	มากที่สุด	5	0.28	มากที่สุด	
2. เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้านของแต่ละภาค	2.56	0.23	ปานกลาง	2.56	0.23	ปานกลาง	
3. เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้านที่มีในท้องถิ่น	4.89	0.28	มากที่สุด	4.89	0.28	มากที่สุด	
4. เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน โดยครูผู้สอนมีอยู่ท้องถิ่น	4.89	0.28	มากที่สุด	4.89	0.28	มากที่สุด	
5. เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน โดยครูผู้สอนนาฏศิลป์ในโรงเรียน	4.11	0.28	มาก	4.11	0.28	มาก	
6. เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน โดยครูผู้สอนนาฏศิลป์ร่วมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.44	0.28	มาก	4.44	0.28	มาก	
7. ให้โรงเรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมนาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษและมีความสนใจด้านนาฏศิลป์ได้ร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมในเวลาว่างหรือนอกเวลาเรียน	4.33	0.28	มาก	4.33	0.28	มาก	
8. แสดงนาฏศิลป์ที่บ้านเพื่อรักษาไว้ และชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามหรือร่วมแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน เพื่อรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น	5	0.28	มากที่สุด	5	0.28	มากที่สุด	
9. แสดงนาฏศิลป์ที่บ้านในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ สนใจ และเข้าร่วมแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน	4.22	0.28	มาก	4.22	0.28	มาก	
10. เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันให้มากขึ้น	4	0.28	มาก	4	0.28	มาก	

จากตารางที่ 8 ผลการสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์
 พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ของนักเรียน พบว่า มีความต้องการ
 เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความต้องการมากที่สุด 4 รายการ
 ระดับมาก 5 รายการ ระดับปานกลาง 1 รายการ ดังนี้

ระดับมากที่สุด จำนวน 4 รายการ คือ การมีส่วนร่วมในการเลือกการแสดง
 นาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์
 พื้นบ้านที่มีในท้องถิ่น เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านโดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
 เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น
 ตามลำดับ

ระดับมาก จำนวน 5 รายการ คือ เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน
 เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และชุมชน ให้โรงเรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรม
 นาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษและมีความสนใจด้านนาฏศิลป์
 ได้ร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมในเวลาว่างหรือนอกเวลาเรียน เผยแพร่ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์
 พื้นบ้าน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านโดยครูผู้สอนในโรงเรียน และเรียนรู้
 ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านโดยครูผู้สอนนาฏศิลป์ร่วมมือกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
 เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ตามลำดับ

ระดับปานกลาง จำนวน 1 รายการ คือการเรียนรู้อาชีพการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของ
 แต่ละภาค

ตารางที่ 9 ผลการสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ของผู้ประกอบการ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นความต้องการ	ผู้ประกอบการ			ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			สรุป		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
	1. มีส่วนร่วมในการเลือก การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน	5	0.28	มากที่สุด	5	0.28	มากที่สุด	5	0.28	มากที่สุด	5	0.28
2. ให้ผู้เรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ของแต่ละภาค	2.22	0.23	ปานกลาง	2.33	0.23	ปานกลาง	2.33	0.23	ปานกลาง	2.29	0.09	ปานกลาง
3. ให้ผู้เรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ที่มียุทธศาสตร์	5	0.28	มากที่สุด	5	0.28	มากที่สุด	5	0.28	มากที่สุด	5	0.17	มากที่สุด
4. ให้ผู้เรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูผู้สอนภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.67	0.28	มากที่สุด	4.67	0.28	มากที่สุด	3	0.28	มากที่สุด	2.78	0.11	มากที่สุด
5. ให้ผู้เรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูผู้สอนนาฏศิลป์	4.44	0.28	มากที่สุด	4	0.28	มากที่สุด	3.78	0.28	มากที่สุด	4.07	0.17	มากที่สุด
6. ให้ผู้เรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูผู้สอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนร่วมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.33	0.28	มากที่สุด	4	0.28	มากที่สุด	4.22	0.28	มากที่สุด	4.18	0.15	มากที่สุด

ประเด็นความต้องการ	ผู้ปกครอง			ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น			คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน			สรุป		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
7. ให้โรงเรียน จัดตั้งชุมนุมหรือชมรมนาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษและมีความสนใจด้านนาฏศิลป์ ได้ร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมในเวลว่างหรือนอกเวลา	4.33	0.28	มาก	4.33	0.28	มาก	4.33	0.28	มาก	4.33	0.15	มาก
8. ให้ผู้เรียนแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน เพื่อรักษาไว้และชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามหรือร่วมแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน เพื่อรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น	5	0.28	มากที่สุด	4.33	0.28	มากที่สุด	5	0.28	มากที่สุด	4.78	0.17	มากที่สุด
9. ให้ผู้เรียน แสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน ในสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ สนใจ และเข้าร่วมแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน	4.22	0.28	มาก	3.83	0.28	มาก	3.89	0.28	มาก	3.98	0.14	มาก
10. ให้ผู้เรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันให้มากขึ้น	4.11	0.28	มาก	4.17	0.28	มาก	4.33	0.28	มาก	4.20	0.15	มาก

จากตารางที่ 9 ผลการสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์
พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ของผู้ปกครองนักเรียน ครูภูมิปัญญา
ท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า มีความต้องการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
ได้ดังนี้

ระดับมากที่สุด จำนวน 4 รายการ คือ การมีส่วนร่วมในการเลือกการแสดง
นาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์
พื้นบ้านที่มีในท้องถิ่น เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านโดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น
ตามลำดับ

ระดับมาก จำนวน 5 รายการ คือ เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน
เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และชุมชน ให้โรงเรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรม
นาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษและมีความสนใจด้านนาฏศิลป์
ได้ร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมในเวลาดังหรือนอกเวลาเรียน เผยแพร่ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์
พื้นบ้าน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูผู้สอนในโรงเรียน และเรียนรู้
ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูผู้สอนนาฏศิลป์ร่วมมือกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ตามลำดับ

ระดับปานกลาง จำนวน 1 รายการ คือ การเรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน
ของแต่ละภาค

สรุปผลการสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านหนองปลิง พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจซึ่งนักเรียนโรงเรียน
บ้านหนองปลิง ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองปลิง

ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองปลิง
มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการเลือกเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน
การเรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านที่มีในท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ศิลปะการแสดง
นาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วม และอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปะการแสดง
นาฏศิลป์พื้นบ้าน จะสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย
นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้

การเลือกนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งปรากฏอยู่ตอนที่ 3
ของแบบสำรวจและให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ในตอนที่ 4 ของแบบสำรวจที่ผู้วิจัยนำไป

ให้กลุ่มต่าง ๆ ตอบแต่ละชุด พบว่านาฏศิลป์พื้นบ้านที่ถูกเลือกเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การเลือกนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	เรื่อง	นักเรียน	ผู้ปกครอง	ครูภูมิปัญญา ท้องถิ่น	คณะกรรมการ สถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน	รวม	ร้อยละ
1	เซิ้งสวิง	-	-	-	-	-	-
2	เซิ้งกลองยาว	1	2	6	6	15	45.45
3	เซิ้งเก็บเห็ด	8	7	-	3	17	51.52
4	เซิ้งกระดัง	-	1	-	-	1	3.03
5	เซิ้งบั้งไฟ	-	-	-	-	-	-
6	อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 10 ความต้องการนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียน ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองปลิง เลือกนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เซิ้งเก็บเห็ด เซิ้งกลองยาว และเซิ้งกระดัง ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

เซิ้งเก็บเห็ด เป็นนาฏศิลป์พื้นบ้านที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ เป็นการประดิษฐ์ ทำทางการเก็บเห็ดเป็นทำรำ ซึ่งส่งเสริมพัฒนาของเด็กหลายด้าน จึงควรให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างยิ่ง ซึ่งทำรำประกอบด้วย ทำเดินออก ทำเรียก ทำมองหาเห็ด ทำนั่งเก็บเห็ดที่เกิด เป็นหมู่ ทำเดินเก็บเห็ดที่เกิดกระจัดกระจาย ทำเขี่ยหาเห็ด ทำขูดเห็ดที่เกิดอยู่ใต้ดิน และทำเดินกลับบ้าน ส่วนเซิ้งกลองยาว เป็นนาฏศิลป์พื้นบ้านดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหาย จึงสมควรอนุรักษ์และ เผยแพร่ให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้สอน ซึ่งมี 9 ทำรำ แต่ไม่มีชื่อทำรำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ครูผู้สอนให้ สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเน้นการอนุรักษ์-เผยแพร่

สรุปการเลือกนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกเชิงเก็บเห็ด
จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.52 เชิงกลองยาว จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.45
เชิงกระดังงา จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.03

**การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้ศิลปะการแสดง
นาฏศิลป์พื้นบ้าน ได้ดำเนินการดังนี้**

1. การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา ในการดำเนินการจัดกิจกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา เป็นเครื่องมือในการระดม
ความคิดเพื่อค้นหาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย โดยใช้
ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน เนื่องจากสุนทรียสนทนาเป็นเรื่องใกล้ตัวและสอดคล้องกับ
วิถีไทย เป็นวัฒนธรรมแบบเล่าสู่กันฟัง เหมาะสำหรับใช้ค้นหาการพัฒนาคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ ซึ่งก่อนมีการจัดตั้งวงสุนทรียสนทนา ผู้วิจัยได้เข้าพบกับทุกกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจ
ในการเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมวงสนทนา โดยให้แต่ละกลุ่มเป็นผู้เลือกตัวแทนกลุ่ม
เข้าร่วมสนทนาเอง จากนั้นอีก 1 สัปดาห์ได้นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่จัดตั้งวงสนทนา
โดยกำหนดเอาวันที่ 8 มกราคม 2553 เวลา 9.30 น. ถึงเวลา 12.00 น. ณ แหล่งเรียนรู้
ข้างโรงเรียนบ้านหนองปลิง โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการและจดบันทึกคำสนทนา นายธวัชชัย
ปะทะวัง เป็นผู้บันทึกวิดีโอ นางสาวธัญญรัตน์ พันธุ์โยศรี เป็นผู้บันทึกภาพ
การจัดกิจกรรม พบว่า

1.1 กระบวนการจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนา

เมื่อถึงวัน เวลานั้นคณาจารย์ผู้เข้าร่วมจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนา จำนวน 9 คน
ประกอบไปด้วย ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองปลิง

จำนวน 3 คน ตัวแทนครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 4 คน และตัวแทนคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองปลิง จำนวน 2 คน โดยมีการดำเนินการดังนี้

ลักษณะการจัดตั้งวงสุนทรียสนทนา การตั้งวงสุนทรียสนทนาในครั้งนี้
มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมสุนทรียสนทนาจำนวน 9 คน นั่งเป็นวงกลมบนเสื่อ ทุกคนมองเห็นหน้า
กันได้ทั้งหมด ผู้วิจัยนั่งอยู่นอกวงสนทนาคอยทำหน้าที่จัดกระบวนการสนทนา ให้เป็นไปด้วย
ความราบรื่น ช่วยลดความขลุกขลักอีกอึด ทำอะไรไม่ถูกในช่วงแรก ๆ ของการสนทนา
(ดังภาพประกอบที่ 3 ภาคผนวก ง : 179)

การทำความเข้าใจในกิจกรรมสุนทรียสนทนา เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทุกคนนั่ง
 เรียบร้อย ก็เริ่มยิ้ม ๆ ให้กันบ้างแต่ไม่มีการพูด จึงทำให้บรรยากาศการประชุมมีความเงียบ
 ผู้วิจัยจึงบอกให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมได้ตามสบาย กำหนดกติกาหลวม ๆ ไม่มีประธาน เลขา
 และบทบาทสมาชิกกลุ่ม “ให้พูดที่ละคำ ฟังที่ละเอียด รับผิดชอบต่อการคิดและพูดของตนเอง
 พูดในสิ่งที่อยากพูด ไม่ต้องขออนุญาตพูด” จากนั้นได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการ
 วิเคราะห์จากแบบสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เรียงลำดับความต้องการระดับมากที่สุด จำนวน 4 รายการ คือ
 การมีส่วนร่วมในการเลือกการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน
 โรงเรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านที่มีในห้องอื่น เรียนรู้ศิลปะการแสดง
 นาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และเรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน
 เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น ระดับมาก จำนวน 5 รายการ คือ เรียนรู้
 ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และชุมชน ให้
 โรงเรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมนาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ
 และมีความสนใจด้านนาฏศิลป์ได้ร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมในเวลาว่างหรือ นอกเวลาเรียน
 เผยแพร่ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านโดย
 ครูผู้สอนในโรงเรียน และเรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านโดยครูผู้สอนนาฏศิลป์
 ร่วมมือกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ระดับปานกลาง จำนวน 1 รายการ คือ
 การเรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของแต่ละภาค การเลือกนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้ เลือกเชิงเก็บเห็ด จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.51 เชิงกลองยาว
 จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.45 เชิงกระดัง จำนวน 1 ราย คิดเป็น ร้อยละ 3.03 ซึ่งเป็น
 ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จากนั้นจึงเริ่มพูดเรื่องการนำนาฏศิลป์
 พื้นบ้าน เชิงเก็บเห็ด และเชิงกลองยาว สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งสมาชิก
 ในวงสนทนาได้มีการพูดแสดงความคิดเห็นความรู้สึกละเอียดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ อาทิ
 เช่น

“เชิงเก็บเห็ด นี่ผมเห็นว่านักเรียนชอบมาก เพราะทำทางประกอบการรำเป็นท่า
 เก็บเห็ดและโรงเรียนของเราอยู่ในป่ามีเห็ดเกิดมากมาย นักเรียนเก็บเห็ดเป็นจึงปฏิบัติ ทำรำได้
 ง่าย มันทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของป่าไม้ รักหวงแหนป่าไม้ ครูผู้สอนก็รำสวย สอนดี ให้
 ครูสอนในโรงเรียน เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนบ้านหนองปลิง ส่วนเชิงกลองยาวก็ควร
 ให้นักเรียนได้เรียน เพราะเป็นสิ่งมีคุณค่าในชุมชนซึ่งกำลังจะ สูญหายไปเพราะไม่มีผู้อนุรักษ์

และสืบทอดเอาไว้ โดยให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้สอนเชิงทดลองยาวก็จะเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านหนองปลิง มันจะเป็นเอกลักษณ์คู่กันทั้งโรงเรียนและชุมชน” (ร้อยเอกทองใบ หมายอินทร์ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน) จากนั้นผู้วิจัย ได้พูดคุยให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย เพื่อทำความเข้าใจตรงกัน มีสมาชิกในวงสนทนาสงสัยว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์คืออะไร ผู้วิจัยได้ชี้แจงทำความเข้าใจความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้และพฤติกรรมสำคัญ ให้สมาชิกเข้าใจ จากนั้นได้แจ้งตัวชี้วัด คือ ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และ ศิลปวัฒนธรรมไทย พฤติกรรมบ่งชี้คือ การแต่งกาย มีสัมมาคารวะ และร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรมไทย ผู้เข้าร่วมวงสนทนาได้มีการสนทนากันมากขึ้นเกี่ยวกับการพฤติกรรมชี้วัด โดยให้เหตุผลประกอบว่า

“การแต่งกายไม่เหมาะกับเด็ก เพราะเด็กยังไม่มีรายได้ไม่มีเงินจัดหาเครื่องแต่งกายแบบไทยได้ ผู้ปกครองต่างหากที่เป็นผู้จัดหาให้ การร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทยก็ไม่เหมาะกับเด็ก เพราะบางกิจกรรมไม่เหมาะกับเด็กเด็กไปร่วมไม่ได้” (นางภา แก้ววรรณ ตัวแทนผู้ปกครอง) ผู้เข้าร่วมสนทนาก็ได้มีการเสนอพฤติกรรมบ่งชี้ใหม่ที่เห็นว่าเหมาะสมกับเด็ก สังเกตได้ง่าย และทุกคนในวงสนทนาเห็นว่า อยากให้เด็กเกิด คือ มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ และร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยและได้ร่วมกันกำหนดพฤติกรรมสำคัญที่ต้องการร่วมกันคือ พฤติกรรมบ่งชี้ มีมารยาทงดงามแบบไทย พฤติกรรมสำคัญได้แก่ 1) ใช้คำพูดสุภาพ นุ่มนวลอ่อนหวานเหมาะสมกับกาลเทศะ 2) นั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ด้วยกิริยาสุภาพ เรียบร้อยควรแก่สถานที่และภาวะของตน 3) เดินผ่านผู้ใหญ่ด้วยกิริยาที่สุภาพเหมาะสม พฤติกรรมบ่งชี้มีสัมมาคารวะ มีพฤติกรรมสำคัญได้แก่ 1) แสดงความเคารพบิดา-มารดา ด้วยการไหว้อย่างเหมาะสม 2) แสดงความเคารพผู้ใหญ่ ด้วยการไหว้ก่อนให้เหมาะกับกาลเทศะ 3) แสดงความเคารพด้วยการกราบ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล พฤติกรรมบ่งชี้ ร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย พฤติกรรมสำคัญได้แก่ 1) เข้าร่วม/มีส่วนร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทยในชุมชนตนเอง 2) เข้าร่วม/มีส่วนร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทยในชุมชนใกล้เคียง 3) ร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทุกคนในวงสนทนาให้การยอมรับ จากนั้นได้พักรับประทานเบรค ประมาณ 10 นาที ก็ได้ร่วมสนทนากันต่อเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยผู้ร่วมวงสนทนามีความเห็นร่วมกันคือ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ร่วมกัน โดยผู้สอนสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขณะสอนด้วยวิธีการของผู้สอน ผู้ที่ไม่ได้สอนก็ให้ช่วยกันอบรมบ่มเพาะ ส่วนการประเมินก็ทุกฝ่ายร่วมกันประเมิน โดย นักเรียนประเมินตนเอง ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ซึ่งประเมิน 3 ครั้ง คือ ประเมินก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะเรียน พฤติกรรมอยู่ในชุมชน การทำกิจกรรมหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในโรงเรียน และชุมชน จากนั้นนำผลการประเมินมาสรุปร่วมกัน (ดังภาพประกอบที่ 4 ภาคผนวก ง : 179)

ลักษณะการสนทนาที่เป็นไปตามธรรมชาติ ผู้เข้าร่วมวงสนทนาหรือสนทนา ไม่มีการแนะนำตัวว่าเป็นใครมาจากไหน มีตำแหน่งหน้าที่การงานอะไร ไม่มีการ ยกมือ/ขออนุญาตพูด ไม่มีการพูดแย้งกันพูดหรือพูดพร้อมกัน ไม่มีการยกตนข่มท่าน ไม่มีการนำคุณวุฒิทางการศึกษามาเป็นตัวกำหนดความคิดเห็นในการพูด ไม่มีการตีคุณค่าของคำพูดของสมาชิกในวงสนทนาคนอื่น ๆ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์คำพูดของกันและกัน เมื่อมีผู้เข้าร่วมวงสนทนาคนหนึ่งพูด คนอื่นก็นั่งฟังอย่างตั้งใจ เมื่อฟังพอใจในคำพูดของสมาชิกในวงสนทนาคนใด จะสังเกตเห็นการพยักหน้ายอมรับ ปรบมือ ยิ้มให้ หัวเราะ ยกหัวแม่มือให้ การดำเนินการสนทนาเป็นไปด้วยความเป็นกันเอง ซึ่งบรรยากาศการสนทนาในช่วงแรก ๆ สังเกตเห็นผู้เข้าร่วมวงสนทนามีสีหน้ารู้สึกลัง ๆ แต่ต่อมาบรรยากาศก็เริ่มผ่อนคลาย เห็นได้จากมีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะปะปนระหว่างการสนทนาแทรกเป็นช่วง ๆ มีอิริยาบถแบบสบาย ๆ เช่นการมิดชิดเกี้ยว การเปลี่ยนท่านั่ง การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่น บรรยากาศเป็นกันเองมากขึ้น (ดังภาพประกอบที่ 5 ภาคผนวก ง : 180)

การสนทนาโดยไม่มีวาระ/ไม่มีหัวข้อ การดำเนินการสนทนา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้มีการกำหนดวาระ/หัวข้อในการสนทนา ว่าใครต้องพูดเรื่องอะไร เรื่องที่ทำการสนทนาจะเป็นการพูดต่อยอดจากสิ่งที่ผู้เข้าร่วมวงสนทนาคนก่อนหน้านั้นได้พูดเอาไว้ ทำให้การสนทนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องราบรื่น เช่น ในช่วงของการกำหนดตัวชี้วัดพฤติกรรมบ่งชี้ และพฤติกรรมสำคัญ ผู้ร่วมวงสนทนาจะพูดด้วยน้ำเสียงที่จริงจังมีเวลาเป็นประกาย มีรอยยิ้ม อาทิเช่น

“เมื่อเราด้วยกันกำหนดแล้วว่าต้องการให้ลูกหลานเราเป็นอย่างไร ไม่ใช่จะปล่อยให้ครูอบรมสั่งสอนอยู่ฝ่ายเดียว เราทุกคนต้องช่วยกันอบรมสั่งสอนลูกหลาน เวลาเห็นลูกหลาน ทำอะไร อยู่ที่ไหน ไม่ดีไม่งาม เราก็ว่ากล่าว อบรม ตักเตือน ให้เขาเข้าใจ

เมื่อลูกหลานเรา ถูกผู้ใหญ่คอยดูแลเอาใจใส่เขาด้วยความรักความห่วงใย ต่อไปนี้ลูกหลานเรา ในชุมชนก็จะเป็นคนดีและน่ารักตามที่เรต้องการให้เป็น” (นางประสาน เตอตรง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น) และก็มีผู้พูดสนับสนุนว่า

“นี่แหละคือสิ่งที่ต้องการให้ลูกหลานเป็น อยากให้ทุกคนรอบครัวและทุกฝ่ายหันมาอบรมสั่งสอน ดูแลลูกหลานร่วมกัน โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านเป็นสื่อ นำ เพราะนาฏศิลป์พื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชุมชน” (นางวิลาวรรณ ลาดอก ผู้ปกครองนักเรียน) จากนั้นทุกคนในวงสนทนาก็ปรบมือด้วยสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีแววตาเป็นประกายแห่งความสุขร่วมกัน (ดังภาพประกอบที่ 6 ภาคผนวก ง : 181)

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการรับฟังซึ่งกันและกัน ในขณะร่วมวงสนทนา บางครั้งผู้เข้าร่วมวงสนทนาได้นำประสบการณ์ที่ตนเองได้รับการอบรมในตอนเด็ก มาสนทนา อาทิเช่น

“เวลารับประทานอาหารพ่อแม่จะรับประทานอาหารไปด้วยสอนลูกไปด้วย เพราะเป็นเวลาที่ทุกคนอยู่ร่วมกัน ซึ่งทุกคนจะฟังอย่างตั้งใจ ถ้ามีคนใดคนหนึ่งแสดงความไม่พอใจ เช่น ลูกขึ้นเดินหนีไป พ่อแม่ก็จะบอกว่าทำอย่างนี้ไม่ดีเพราะไม่มีใครที่จะรักลูก ห่วงใยลูกเท่าพ่อแม่ ถ้าลูกทำอะไรไม่ดีคนอื่นเขาจะพูดว่า พ่อแม่ไม่สั่งสอน คำคำนี้แหละที่มันอยู่ในใจผมตลอดเวลา สมัยนั้นเขาเรียกว่า สอนในพาดข้าว”

(นายโหม อุทัยเลิศ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน) จึงมีการกำชับว่า

“เวลาสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน ผู้สอนควรสอนสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปด้วย” (นางสายใจ พันจักร ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น) สมาชิกในวงสนทนาหลายคนพูดตรงกันว่าถ้าทุกคนร่วมกันอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเหมือนคำพูดที่ว่า

“ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน และมีความเชื่อว่า การสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านจะสามารถพัฒนาลูกหลานให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการได้” (นายธีระศักดิ์ ภาสงค์ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น) (ดังภาพประกอบที่ 7 ภาคผนวก ง : 181)

การให้กำลังใจสมาชิกในวงสนทนา ในช่วงของการสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน พบว่า มีผู้เข้าร่วมสนทนาบางคนพูดคุยถึงปัญหาในการอบรมสั่งสอน อาทิเช่น

“เดี๋ยวนี้ยุคสมัยเปลี่ยนไป ข้าวยากหมากแพง รายได้น้อยกว่ารายจ่าย คนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จึงไม่ค่อยสนใจเรื่องอบรมลูกหลาน เพราะต้องไปทำงานนอกบ้าน ไม่ค่อยมีโอกาสได้อบรมบ่มเพาะกับลูกหลาน เลี้ยงลูกหลานด้วยเงินกันทั้งนั้น ทำให้

มองข้ามความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กล่าวมา ซึ่งมีความสำคัญมาก”
(นางภา แก้ววรรณ ผู้ปกครองนักเรียน) สมาชิกหลายคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า

“ณ วันนี้ รู้แล้วว่าทุกครอบครัวควรหันมาร่วมมือ เอาใจใส่บุตรหลานให้มากขึ้น และทุกคนต่างก็จะกำลังใจซึ่งกันและกันจะร่วมกันตระหนักว่าทุกคน คือ พ่อครู แม่ครูของลูกหลาน ทุกคนในหมู่บ้านหนองปลิงและจะเป็นกำลังใจให้กันจะช่วยกันอบรมดูแลลูกหลานให้คิดตลอดไป” (ดั่งภาพประกอบที่ 8 ภาคผนวก ง : 181)

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการสนทนา แม้ว่าในช่วงแรกผู้ร่วมวงสนทนาไม่เข้าใจ สับสนกับการสนทนาไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นสนทนาเรื่องอะไร แต่เมื่อมีผู้เข้าร่วมวงสนทนาคนหนึ่งเริ่มต้นพูด ก็จะมีการพูดต่อยอดกันไปเรื่อย ๆ และมีการทบทวนเรื่องราวที่สมาชิกในวงสนทนาที่พูดผ่านไป ในช่วงที่สองของการสนทนาผู้เข้าร่วมสนทนามีการแสดงออกถึงความเหนื่อยล้าในการคิดและการพูดเป็นช่วง ๆ เช่น มีเสียงถอนหายใจ มีการบิดงี้เกียด แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักพักผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็กลับพูดคุยสนทนากันจนเวลาประมาณ 12.00 น. กลุ่มจึงได้ยุติการสนทนาและรับประทานอาหารร่วมกัน (ดั่งภาพประกอบที่ 9 ภาคผนวก ง : 182)

ผู้วิจัยสังเกตเห็น ขณะรับประทานอาหารสมาชิกยังพูดคุยถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้ลูกหลานเกิดและการร่วมกันพัฒนา และบอกผู้วิจัยว่าควรหาเวลา และโอกาสที่เหมาะสมมาสนทนาพูดคุยแบบนี้อีก

1.2 สาระที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมสุนทรียสนทนา

1.2.1 สมาชิกในวงสนทนาทราบระดับความต้องการ และนาฏศิลป์พื้นบ้านที่เลือกมากที่สุด สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน

1.2.2 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และพฤติกรรมสำคัญ

1.2.3 การกำหนดตัวบ่งชี้ พฤติกรรมชี้วัด และพฤติกรรมสำคัญใหม่ร่วมกัน

1.2.4 การมีส่วนร่วมในพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ นาฏศิลป์พื้นบ้าน เชิงเก็บเห็ดและเชิงกลองยาว การอบรมบ่มเพาะ และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.3 ผลจากการจัดวงสุนทรียสนทนา ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลจากการบันทึกคำสนทนาของสมาชิก มาดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1.3.1 การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ข้อสรุปว่า แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คือ การสอนเชิงเก็บเห็ดและเชิงกลองยาว ผู้วิจัยสอนเชิงเก็บเห็ด โรงเรียน ส่วนเชิงกลองยาว ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้สอน โดยจะสอนทั้งที่โรงเรียน และที่แหล่งเรียนรู้ตามความเหมาะสม (ดังภาพประกอบที่ 10 ภาคผนวก ง : 182)

1.3.2 การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ร่วมกันออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ข้อสรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงเก็บเห็ด ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สอนในเวลาเรียนตาม โครงสร้างของหลักสูตร เชิงกลองยาว ทางโรงเรียนจัดทำกำหนดการสอนว่าจะให้สอนวันไหน เวลาใด ไม่ต้องจัดทำแผนการสอนให้ ซึ่งให้เหตุผลประกอบว่า

“ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่ครู ไม่ได้เรียนมา ทำแผนการสอนไม่จำเป็นต้องการมีอิสระในการสอน จะสอนจะเป็นแบบอย่างที่ดี และเอาใจใส่ดูแลนักเรียนให้ดีที่สุด ขอให้รู้ว่าจะสอนวันไหน เวลาใด แล้วให้ครูผู้วิจัยสังเกตการสอนว่าดีหรือไม่อย่างไร ควรปรับปรุงตรงไหน ซึ่งจะสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตามกำหนดการสอนที่โรงเรียนจัดทำให้” (นางสายใจ พันจักร ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น) (ดังภาพประกอบที่ 11 ภาคผนวก ง : 183)

1.3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงเก็บเห็ด ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมการเรียน ประเมินผล และบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ทุกชั่วโมง เชิงกลองยาวครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้สอน โดยมีความเป็นอิสระในการสอน ภายใต้กำหนดการสอนที่ตกลงกันไว้ ทำตัวเป็นแม่แบบที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างให้นักเรียนได้สังเกตแล้วเกิดการเลียนแบบ ครูผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและพฤติกรรมการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จากนั้นร่วมสนทนากันถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ดังภาพประกอบที่ 12-14 ภาคผนวก ง : 183-184)

1.3.4 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ได้กำหนดกรอบการประเมิน 3 ครั้ง คือ ประเมินก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินระหว่างเรียนและประเมินหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน คือ นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมิน ครูประเมิน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเมิน ผู้ปกครองประเมิน คณะกรรมการสถานศึกษาประเมิน แล้วนำผลการประเมินมาสรุปร่วมกัน

โดยมีกรอบการประเมิน คือ ด้านมีมารยาทงดงามแบบไทย ดังตารางที่ 11 ด้านมีสัมมา
 การวะ ดังตารางที่ 13 ด้านร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ดังตารางที่ 15 สรุปผล
 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ดังตารางที่ 16
 ตารางที่ 11 เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา (ป.4 - ป.6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 รักความเป็นไทย (มีมารยาทงดงามแบบไทย)

พฤติกรรมสำคัญ/ เกณฑ์การให้คะแนน	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (1)	ดี (2)	ดีเยี่ยม (3)
1. ใช้คำพูดสุภาพ นุ่มนวลอ่อนหวาน เหมาะสมกับ กาลเทศะ	พูดด้วยวาจาแข็ง กระด้างไม่มีหาง เสียงไม่มีคำลง ท้าย ไม่เหมาะสมกับ กาลเทศะและ บุคคล	พูดด้วยวาจาสุภาพ นุ่มนวลอ่อนหวาน ลงท้ายคำพูดด้วย คำว่า ครับ อะ เหมาะสมกับ กาลเทศะ และบุคคล บางครั้ง	พูดด้วยวาจาสุภาพ นุ่มนวล อ่อนหวาน ลงท้ายคำพูดด้วย คำว่า ครับ อะ เหมาะสมกับ กาลเทศะ และบุคคล เป็นส่วนมาก	พูดด้วยวาจาสุภาพ นุ่มนวล อ่อนหวาน ลงท้ายคำพูดด้วย คำว่า ครับ อะ เหมาะสมกับ กาลเทศะ และบุคคล ทุกครั้ง
2. นั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ ด้วยกิริยาสุภาพ เรียบร้อย ควรแก่สถานที่และ ภาวะของตน	ไม่นั่งพับเพียบ ไม่สำรวมกิริยา ต่อหน้าผู้ใหญ่	นั่งพับเพียบกับพื้น เก็บเท้าทั้งสองข้างชิด ตัว วางมือทั้งสองไว้ บนตัก หันหน้าไปหา ผู้ใหญ่ เยหน้าด้วย กิริยาสำรวม ต่อหน้าผู้ใหญ่ เป็นบางครั้ง	นั่งพับเพียบกับพื้น เก็บเท้าทั้งสองข้างชิด ตัว วางมือทั้งสองไว้ บนตัก หันหน้าไปหา ผู้ใหญ่ เยหน้าด้วย กิริยาสำรวมต่อหน้า ผู้ใหญ่เป็นส่วนมาก	นั่งพับเพียบกับพื้น เก็บเท้าทั้งสองข้างชิด ตัว วางมือทั้งสองไว้ บนตัก หันหน้า ไปหา ผู้ใหญ่ เยหน้าด้วย กิริยาสำรวม ต่อหน้าผู้ใหญ่ ทุกครั้ง
3. เดินผ่านผู้ใหญ่ ด้วยกิริยาที่สุภาพ เหมาะสม	ไม่ก้มตัวขณะที่ เดินผ่านผู้ใหญ่ ไม่หลีกเลี่ยงให้ ผู้ใหญ่ วิ่งตัดหน้าเมื่อ ผู้ใหญ่กำลังเดิน และเดินผ่าน ขณะที่ผู้ใหญ่กำลัง กำลังสนทนากัน	ก้มตัวพองามขณะที่ เดินผ่านผู้ใหญ่ หลีกเลี่ยงให้ผู้ใหญ่ ไม่วิ่งตัดหน้าเมื่อ ผู้ใหญ่กำลังเดิน ไม่เดินผ่านกลาง ขณะที่ผู้ใหญ่กำลัง สนทนากันและปฏิบัติ ได้เป็นบางครั้ง	ก้มตัวพองามขณะที่ เดินผ่านผู้ใหญ่ หลีกเลี่ยงให้ผู้ใหญ่ ไม่วิ่งตัดหน้าเมื่อ ผู้ใหญ่กำลังเดิน ไม่เดินผ่านกลาง ขณะที่ผู้ใหญ่กำลัง สนทนากันและปฏิบัติ ได้เป็นส่วนมาก	ก้มตัวพองามขณะที่ เดินผ่านผู้ใหญ่ หลีกเลี่ยงให้ผู้ใหญ่ ไม่วิ่งตัดหน้าเมื่อ ผู้ใหญ่กำลังเดิน ไม่เดินผ่านกลาง ขณะที่ผู้ใหญ่กำลัง สนทนากัน และ ปฏิบัติได้อย่าง สม่ำเสมอ

ตารางที่ 12 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
(มีมารยาทงามแบบไทย)

แบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย																					
ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมไทย (มีมารยาทงามแบบไทย)																					
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552																					
เลขที่	นักเรียน				ครู				ผู้ปกครอง				ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น				คณะกรรมการสถานศึกษาฯ				สรุป
	ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				
	1	2	3	ส	1	2	3	ส	1	2	3	ส	1	2	3	ส	1	2	3	ส	
1	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	7	2	3	3	3	2	3	3	3	3
2	2	2	3	2	1	2	2	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2
3	2	3	3	3	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
4	1	2	3	2	0	2	3	2	1	2	3	2	1	2	3	2	1	2	3	2	2
5	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
6	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
7	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
8	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
9	2	2	3	2	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3

จากตารางที่ 12 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมไทย (มีมารยาทงามแบบไทย)
โดยประเมินตามกรอบที่วางไว้ คือ ประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินระหว่างเรียน

และประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ผลการประเมิน
ระดับดีเยี่ยม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ
33.33 ครูประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ระดับดี
จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม
จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33
คณะกรรมการสถานศึกษาฯ ประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 6 คน คิดเป็น
ร้อยละ 66.67 ระดับดีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 สรุปรวมผลการประเมินระดับ
ดีเยี่ยม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ตารางที่ 13 เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา (ป.4 - ป.6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
รักความเป็นไทย (มีสัมมาคารวะ)

พฤติกรรมสำคัญ/ เกณฑ์การให้คะแนน	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (1)	ดี (2)	ดีเยี่ยม (3)
1.แสดงความเคารพ บิดา-มารดา ด้วยการไหว้ อย่างเหมาะสม	ไม่เคยไหว้ บิดา-มารดา	ประนมมือยกขึ้น พร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรด ปลายงูกปลายนิ้ว แนบระหว่างคิ้ว เมื่อไหว้ บิดา-มารดา อย่างเหมาะสม บางครั้ง	ประนมมือยกขึ้น พร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรด ปลายงูกปลายนิ้ว แนบระหว่างคิ้ว เมื่อไหว้ บิดา-มารดา อย่างเหมาะสมเป็น ส่วนมาก	ประนมมือยกขึ้น พร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรด ปลายงูก ปลายนิ้ว แนบระหว่างคิ้ว เมื่อไหว้ บิดา-มารดา อย่างเหมาะสม ทุกครั้ง
2.แสดงความเคารพ ผู้ใหญ่ ด้วยการไหว้ ก่อนให้เหมาะสมกับ กาลเทศะ	พูดไม่มีหางเสียง ไม่ไหว้ เมื่อพบกันใหม่ กับผู้ใหญ่ก่อน	พูดคำว่า “สวัสดี” ครับ ค่ะ พร้อมกับ ประนมมือยกขึ้น ค้อมศีรษะลงให้ หัวแม่มือจรด ปลายงูก ปลายนิ้ว แนบระหว่างคิ้ว เมื่อพบกันใหม่ กับผู้ใหญ่ก่อน บางครั้ง	พูดคำว่า “สวัสดี” ครับ ค่ะ พร้อมกับ ประนมมือยกขึ้น ค้อมศีรษะลงให้ หัวแม่มือจรด ปลายงูก ปลายนิ้ว แนบระหว่างคิ้ว เมื่อพบกันใหม่ กับผู้ใหญ่ก่อน เป็นส่วนมาก	พูดคำว่า “สวัสดี” ครับ ค่ะ พร้อมกับ ประนมมือยกขึ้น ค้อมศีรษะลงให้ หัวแม่มือจรด ปลายงูก ปลายนิ้ว แนบระหว่างคิ้ว เมื่อพบกันใหม่ กับผู้ใหญ่ก่อน ทุกครั้ง
3. แสดงความเคารพ ด้วยการกราบ ได้ อย่างเหมาะสมกับ กาลเทศะและบุคคล	ไม่นั่งพับเพียบ ไม่ทอดแขนทั้งสอง คร่อมเข่าที่อยู่ อยู่ด้านล่าง กราบไม่ เหมาะสมกับ กาลเทศะและ บุคคล	นั่งพับเพียบ ทอดแขนทั้งสอง คร่อมเข่าที่อยู่ ด้านล่างเพียงเข่าเดียว ประนมมือ ค้อมตัวลง ให้หน้าผากแตะ ส่วนบนของมือที่ ประนมอย่างเหมาะสม กับกาลเทศะและ บุคคลเป็นบางครั้ง	นั่งพับเพียบ ทอดแขนทั้งสอง คร่อมเข่าที่อยู่ ด้านล่างเพียงเข่าเดียว ประนมมือ ค้อมตัวลง ให้หน้าผากแตะ ส่วนบนของมือที่ ประนมอย่างเหมาะสม กับกาลเทศะและ บุคคลเป็นส่วนมาก	นั่งพับเพียบ ทอดแขนทั้งสอง คร่อมเข่าที่อยู่ ด้านล่างเพียงเข่าเดียว ประนมมือ ค้อมตัวลง ให้หน้าผากแตะ ส่วนบนของมือที่ ประนมได้อย่าง เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคลทุกครั้ง

ตารางที่ 14 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
(มีสัมมาคารวะ)

แบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

เลขที่	นักเรียน				ครู				ผู้ปกครอง				ครูภูมิปัญญา ท้องถิ่น				คณะกรรมการ สถานศึกษาฯ				สรุป
	ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				
	1	2	3	๔	1	2	3	๔	1	2	3	๔	1	2	3	๔	1	2	3	๔	
1	2	3	3	3	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
2	1	2	3	2	1	2	2	2	1	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
3	1	3	3	3	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1	3	3	3	3
4	1	2	3	2	1	2	3	2	1	2	3	2	1	2	3	2	1	2	3	2	2
5	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
6	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
7	1	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
8	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
9	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2	3	2	3

จากตารางที่ 14 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมไทย (มีสัมมาคารวะ) โดย ประเมิน
ตามกรอบที่วางไว้ คือ ประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินระหว่างเรียน และ
ประเมิน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ผลการประเมินระดับดี
เยี่ยม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ระดับดีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ครู
ประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ระดับดีจำนวน 4
คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 8
คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ระดับดีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 คณะกรรมการ
สถานศึกษาฯประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 77.78
ระดับดีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 สรุปรวมผลการประเมินระดับ ดีเยี่ยม จำนวน
8 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ระดับดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

ตารางที่ 15 เกณฑ์การให้คะแนนระดับประถมศึกษา (ป.4 - ป.6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
รักความเป็นไทย (ร่วมอนุรักษ์ - เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย)

พฤติกรรมสำคัญ/ เกณฑ์การให้ คะแนน	ไม่ผ่าน (๐)	ผ่าน (1)	ดี (2)	ดีเยี่ยม (3)
1. ร่วมอนุรักษ์- เผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรมไทย ในชุมชนตนเอง	เสนอตัว/อาสาหรือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้า ร่วมแสดงหรือมีส่วน ร่วมในการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้านใน ชุมชนของตนเอง น้อยมาก	เสนอตัว/อาสา หรือชักชวนผู้อื่น ให้เข้าร่วมแสดง หรือมีส่วนร่วมใน การแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้านในชุมชน ของตนเอง บางครั้ง	เสนอตัว/อาสา หรือชักชวนผู้อื่น ให้เข้าร่วมแสดง หรือมีส่วนร่วมใน การแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้านในชุมชน ของตนเองเป็น ส่วนมาก	เสนอตัว/อาสาหรือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วม แสดงหรือมีส่วนร่วม ในการแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้านในชุมชนของ ตนเองสม่ำเสมอ
2. ร่วมอนุรักษ์- เผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรมไทย ในชุมชนใกล้เคียง	เสนอตัว/อาสาหรือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้า ร่วมแสดงหรือมีส่วน ร่วมในการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้านใน ชุมชนใกล้เคียงน้อย มาก	เสนอตัว/อาสา หรือชักชวนผู้อื่น ให้เข้าร่วมแสดง หรือมีส่วนร่วม ในการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้าน ในชุมชนใกล้เคียง บางครั้ง	เสนอตัว/อาสา หรือชักชวนผู้อื่น ให้เข้าร่วมแสดง หรือมีส่วนร่วมใน การแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้านในชุมชน ใกล้เคียงเป็น ส่วนมาก	เสนอตัว/อาสาหรือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วม แสดงหรือมีส่วนร่วม ในการแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้านในชุมชน ใกล้เคียงอย่าง สม่ำเสมอ
3. ร่วมอนุรักษ์- เผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรมไทยกับ หน่วยงานต่าง ๆ	เสนอตัว/อาสาหรือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้า ร่วมแสดงหรือมีส่วน ร่วมในการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้านกับ หน่วยงานต่าง ๆ น้อยมาก	เสนอตัว/อาสา หรือชักชวนผู้อื่น ให้เข้าร่วมแสดง หรือมีส่วนร่วม ในการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้าน กับหน่วยงาน ต่าง ๆ บางครั้ง	เสนอตัว/อาสา หรือชักชวนผู้อื่น ให้เข้าร่วมแสดง หรือมีส่วนร่วมใน การแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้านกับ หน่วยงานต่าง ๆ เป็นส่วนมาก	เสนอตัว/อาสาหรือ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วม แสดงหรือมีส่วนร่วม ในการแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้านกับหน่วยงาน ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 16 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
(ร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย)

แบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมไทย (ร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

เลขที่	นักเรียน				ครู				ผู้ปกครอง				ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น				คณะกรรมการสถานศึกษาฯ				สรุป
	ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				ครั้งที่				
	1	2	3	ส	1	2	3	ส	1	2	3	ส	1	2	3	ส	1	2	3	ส	
1	1	3	3	3	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
2	1	2	3	2	1	2	2	2	1	2	3	2	1	2	3	2	1	2	3	2	2
3	1	3	3	3	1	2	2	2	2	3	3	3	2	2	3	2	1	3	3	3	3
4	1	2	3	2	1	2	2	2	1	3	3	3	1	2	3	2	1	2	3	2	2
5	2	3	3	3	1	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
6	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
7	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3
8	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
9	1	3	3	3	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3

จากตารางที่ 16 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมไทย (ร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย) โดยประเมินตามกรอบที่วางไว้ คือประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินระหว่างเรียน และประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนประเมินตนเอง ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ระดับดี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ครูประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ระดับดี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเมินผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 คณะกรรมการสถานศึกษาฯประเมิน ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 7 คน คิดเป็น

ร้อยละ 77.78 ระดับดีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 สรุปรวมผลการประเมินระดับ
ดีเยี่ยม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ระดับดีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ตารางที่ 17 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย

เลขที่	มีมารยาทงดงามแบบไทย	มีสัมมาคารวะ	ร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมไทย	สรุป
1	3	3	3	3
2	2	3	2	2
3	3	3	3	3
4	2	2	2	2
5	3	3	3	3
6	3	3	3	3
7	3	3	3	3
8	3	3	3	3
9	3	3	3	3

จากตารางที่ 17 สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
โดยนำผลการสรุปที่นักเรียนประเมินตนเอง ครูประเมิน ผู้ปกครองประเมิน ครูภูมิปัญญา
ท้องถิ่นประเมิน และคณะกรรมการสถานศึกษาประเมิน แต่ละพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีมารยาท
งดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ และร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย มาสรุปรวมอีก
ครั้งหนึ่ง พบว่า ผลการประเมินระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ระดับดี
จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

2. ผลที่เกิดจากการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย โดยใช้
ศิลปะการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้าน
ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้
ศิลปะการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้าน ผู้วิจัยดำเนินการภายใต้กรอบที่โรงเรียนกำหนด โดย
ปลูกฝังคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ให้กับนักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้
สาระนาฏศิลป์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมชุมนุมดนตรี-นาฏศิลป์) ตลอดจน
สอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของนักเรียน ภายใต้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากหลาย
ฝ่าย คือ จากครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันจัด

เกลา อบรม บ่มเพาะ ปลุกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งต้องใช้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม การประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นต้องอาศัยข้อมูลหลายด้าน อันเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมในและนอกห้องเรียน จากการใช้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์ หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ผลการวิจัยครั้งนี้ส่งผล ดังนี้

ผลที่เกิดกับนักเรียน

นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยครูผู้วิจัยและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้มีทั้งแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนมีความสุขกับการเรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด เป็นผลมาจากการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การอบรมบ่มเพาะจากทุกฝ่ายทั้งครูผู้สอน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นการที่นักเรียนได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากทุกฝ่าย ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่น่าพอใจ และการที่ได้รับการคัดเลือกเป็นนักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทยดีเด่น ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง กระตือรือร้น และจะเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนรุ่นต่อไป ซึ่งได้สะท้อนความรู้สึกเป็นที่ประทับใจ อาทิเช่น

“หนูภาคภูมิใจและโชคดีเหลือเกินค่ะ ที่ได้เกิดที่บ้านหนองปลิง เพราะที่โรงเรียนของหนูและในหมู่บ้านของหนูมีขิดครู หนูมีครูดิโนดวงใจที่โรงเรียน หนูมีแม่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน หนูมีคุณแม่ที่แสนประเสริฐที่บ้าน ซึ่งแต่ละท่านอบรมสั่งสอนหนูให้ความรักกับหนู หนูเป็นคนดีเพราะคุณครูทุกท่าน หนูสัญญาว่า หนูจะเป็นคนดีเองคุณครูทุกท่านตลอดไปค่ะ” (เด็กหญิงพรพรรณภา ลาดอก)

ผลที่เกิดกับครู

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนได้ตระหนักว่า การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญและเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะกิจกรรมการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน พบพฤติกรรมการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน ซึ่งใช้ความเป็นกัลยาณมิตร ความรัก ความเป็นญาติ ความสนิทสนมคุ้นเคยเป็น

กันเองกับนักเรียน เห็นพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่มีความชื่นชมศรัทธา มีความภาคภูมิใจ มีความผ่อนคลาย มีความสนุกสนานในการเรียน ทำให้มองเห็นภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร การใช้ความรักนำความรู้ก่อให้เกิดคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ได้ เมื่อครูผู้วิจัยเข้าไปในชุมชน ได้รับการบอกเล่าว่า

“เดี๋ยวนี้นักเรียนชั้น ป.5นิสัยดี น่ารัก ดีขึ้นมาก ๆ เลยนะครู” (นายทอง พันจักร) ผู้แทนชุมชน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดประโยชน์กับการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง ทำให้ครูคนอื่น ๆ มองเห็นแนวทางที่จะให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับครูอีกและต้องดำเนินการต่อไป

ผลที่เกิดกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้ ส่งเสริมให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชน มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ มีความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเอง สามารถปรับตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล ส่งเสริมให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังคำพูดของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นท่านหนึ่งพูดว่า

“ดิฉันเคยฝันอยากเป็นครู ไม่เคยคิดเลยว่าในชีวิตนี้จะได้เป็นครู ตื่นเต้นดีใจ บอกไม่ถูกเมื่อได้รับหนังสือจากทางโรงเรียน เชิญดิฉันไปสอนเชิงกลองยาวที่โรงเรียนบ้านหนองปลิง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นคำนี้ เป็นคำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตดิฉัน ดิฉันตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ดิฉันมีให้กับลูกหลานในดีที่สุด และภูมิใจที่สุดที่ลูกหลานเรียกแม่ครู ยายครู แม้แต่ชาวบ้านก็เรียกแม่ครู และที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นเมื่อลูกหลานพบดิฉัน เขาจะไหว้ทักทายทุกครั้ง พุดจาเพราะ ๆ บางคนถามว่า ป้าหน้าแม่ครูจะไปสอนพวกหนูอีกไหมคะ มันทำให้ดิฉันรู้ว่าตัวเองมีคุณค่ามากมาย ดิฉันนี่ใจไว้วาง นับจากวันนี้แม่ครูคนนี้จะดูแลบุตรหลานในดีที่สุดค่ะ” (นางสายใจ พันจักร ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ผลที่เกิดกับชุมชน

ชุมชนเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญว่า การจัดการศึกษา ไม่เพียงแต่ให้โรงเรียนหรือครูสอนอย่างเดียว บิดา มารดา และบุคคลในชุมชนควรให้ความร่วมมืออบรมสั่งสอนบุตรหลาน เพื่อให้เป็นพลเมืองดี เหมือนคำพูดของผู้ปกครองคนหนึ่งพูดว่า

“ผมภูมิใจที่ถูกผมทุกคนเป็นคนดี แม้ว่าเขาเรียนไม่เก่ง แต่เขาไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้ครอบครัวและสังคม เขาช่วยเหลือครอบครัว แบ่งเบาภาระของครอบครัวได้เป็นอย่างดี ถ้าเด็กทุกคนดีเหมือนลูกของผม สังคมจะมีความสุขแน่นอน” (นายสันต์ แก้ววรรณ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นป.5)

ข้อค้นพบในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ประเด็นต่าง ๆ คือ การสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ซึ่งประกอบด้วย การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา นำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งในทุกประเด็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาฯ ได้เห็นพลังของครูภูมิปัญญาทางด้านการถ่ายทอดความรู้ เห็นพลังของการให้ความร่วมมือในการอบรมบ่มเพาะ และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้จุดประกายสำคัญอันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างมั่นคง บนพื้นฐานของความเป็นไทยและรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง